

ELS PORTS (Castelló). ALGUNES CAVITATS DE LA ZONA DE SORITA I HORTELLS

Per **Jaume CENTELLES i JOVER**
Josep GERMAIN i OTZET
Salvador VIVES i JORBA

RESUMEN

En este trabajo se describen varias cavidades de la zona de Sorita de Morella y Hortells (Els Ports, Castellón) y las características de la zona.

RESUMÉE

Dans ce travail on décrit plusieurs cavités dans la zone de Sorita de Morella et Hortells (Els Ports, Castellón) et les caractéristiques de la zone.

A principis de 1974, un equip de la nostra secció va traslladar-se diverses vegades a la zona dels Ports (Castelló) per explorar unes cavitats de Sorita de Morella i Hortells. Agraïm l'ajuda i la informació rebuda del Sr. Miquel Bail i Puig, de Sorita, però resident a Terrassa, que fou qui ens acompanyà i orientà en totes les ocasions.

DESCRIPCIÓ DE LA ZONA

Sorita de Morella i Hortells són dos poblets de la comarca dels Ports, a Castelló, situats a 600 m. d'alçada. El terreny és muntanyós i és travessat pel riu Bergantes.

El sector objecte d'aquest treball forma part de la que ha estat generalment anomenada Serra del Maestrat, denominació amb la qual es defineix un ampli conjunt muntanyós del sector septentrional del País Valencià, el qual, però, administrativament pertany a diferents comarques.

A l'hora de fer-se una idea del paisatge d'aquesta zona i de la seva constitució geològica, la localització de Morella —població més important propera a la zona d'aquest treball— és un bon punt de referència, ja que separa un sector meridional d'amples moles i tallats, d'un altre de septentrional fortament plegat.

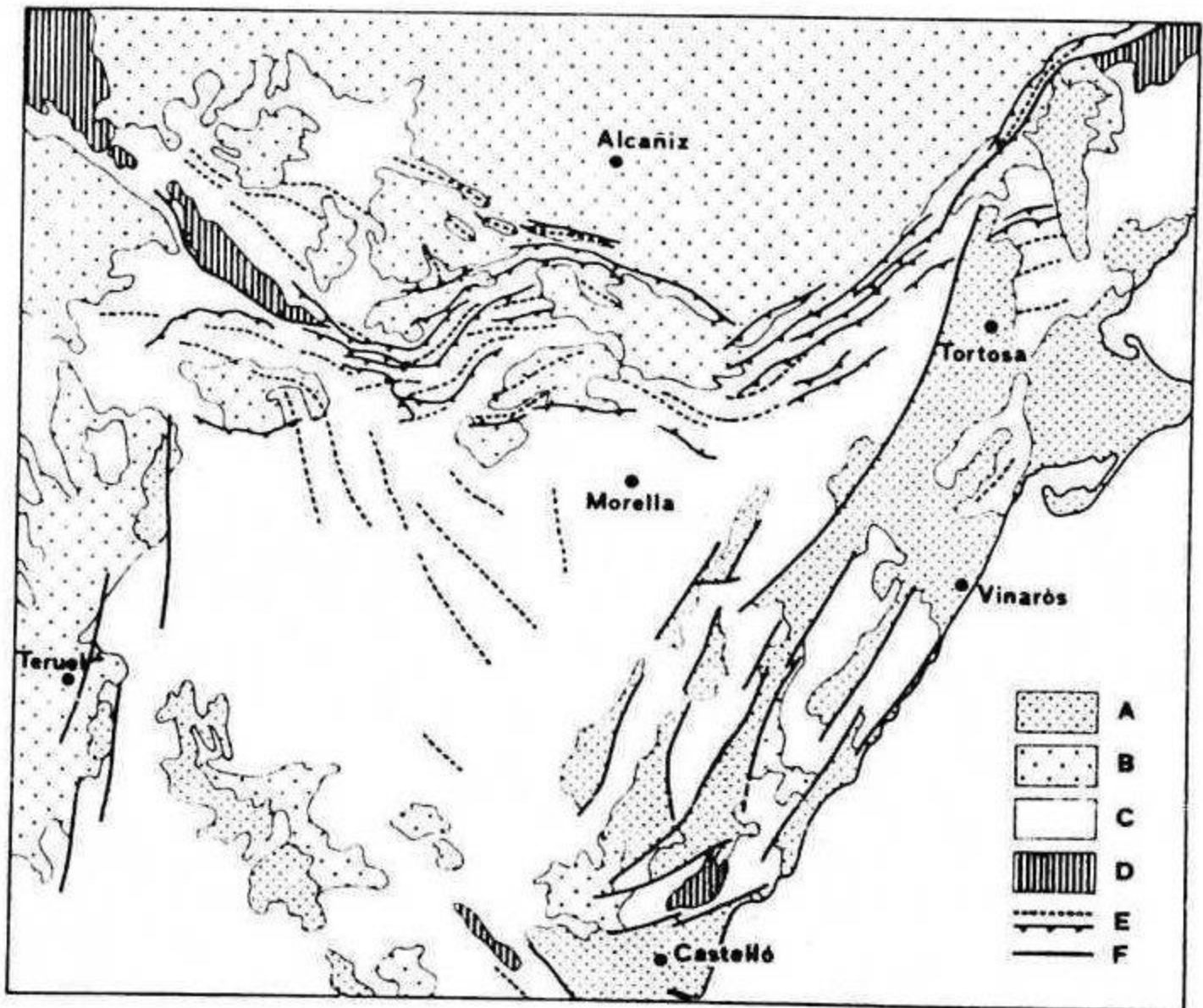
Al sud de Morella i del Forcall, hi predominen les grans plataformes tabulars, les quals han estat intensament afectades per l'erosió dels rius i torrents de règim mediterrani que les travessen. L'encaixament dels seus llits ha format un feréstec i fragmentat relleu d'altres moles.

Més cap al nord de Morella, hi destaquen vigorosos plegaments, on sovint els estrats arriben a la verticalitat, com a la zona entre el Forcall i Hortells, on l'alternança de calcàries i margues cretàiques ha afavorit una espectacular erosió diferencial. Tots aquests plegaments palesen el canvi d'orientació propi d'aquesta zona, car la direcció NW-SE pròpia de les serralades ibèriques, va adoptant progressivament l'orientació NE-SW, típica de les serralades costero-catalanes.

Si ens desplaçem encara més cap al nord, un cop arribem a Sorita, s'evidencia gràcies a la presència de conglomerats terciaris, la proximitat del Baix Aragó. Les intercalacions argiloses existents en aquests conglomerats han permès l'existència d'àmplies balmes, algunes de les quals han estat aprofitades per a l'activitat humana. El cas del Santuari de la Verge de la Balma n'és un bon exemple. Al costat d'aquest santuari, a mitja paret del cingle, hi ha una petita cova —Cova del Dimoni— que té una llegenda curiosa. Diuen els habitants de la zona que, quan es feia una processó pel Santuari, el dimoni els tirava pedres des d'aquesta cova, fins que un dia van col·locar-hi una creu a la boca.

Si a tots aquests elevats i aspres relleus que abans esmentàvem, s'hi afegeix un clima de marcades tendències continentals, trobarem l'explicació de la migrada activitat agrícola

ESQUEMA GEOLÒGIC DEL MAESTRAT, PORTS I ENCONTORNS

A: Quaternari
 B: Terciari
 C: Mesozoic

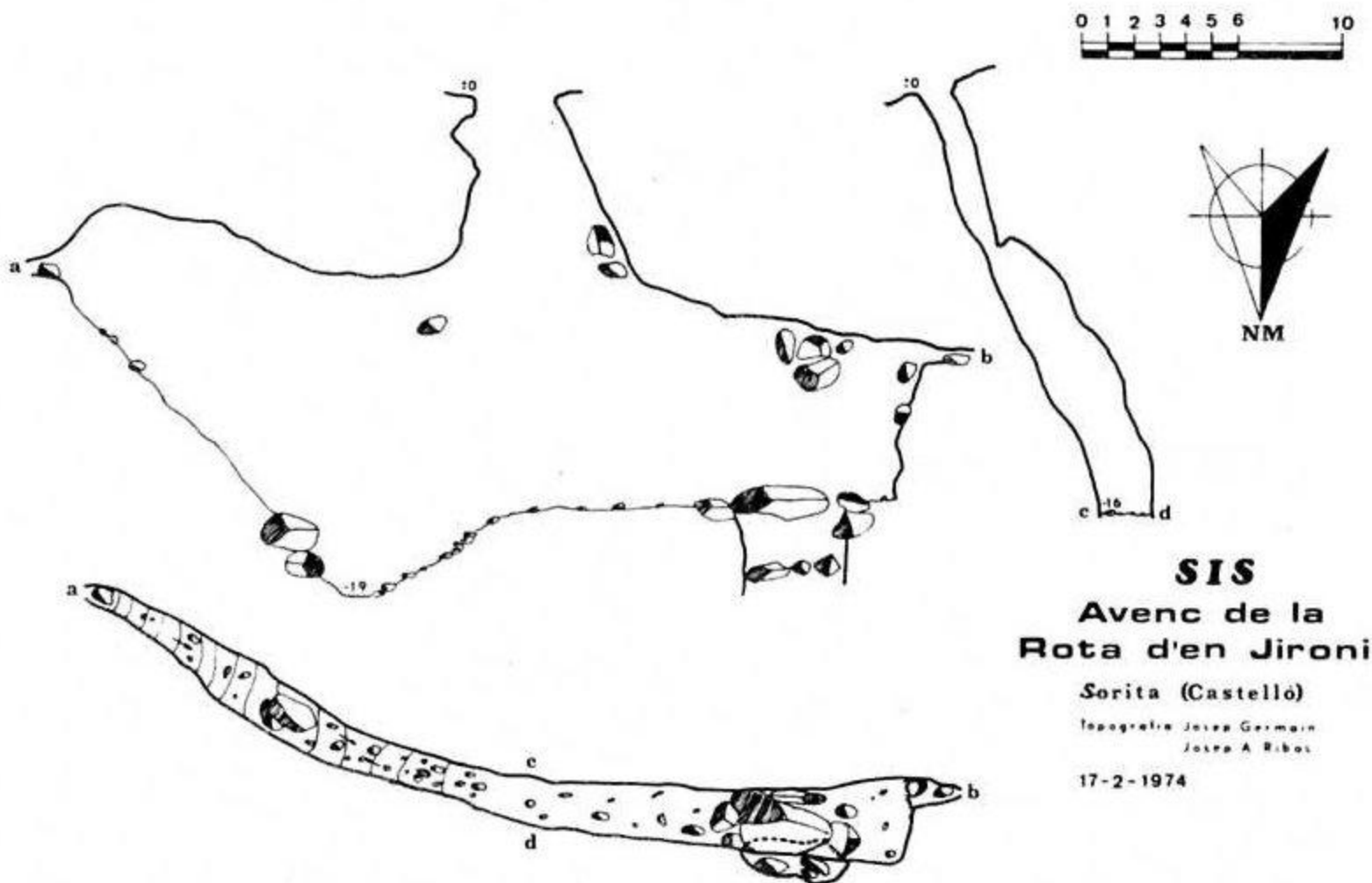
D: Paleozoic
 E: Plecs i cabalcaments
 F: Falles

que s'hi desenvolupa, refugiant-se a la majoria dels casos en els més aptes sòls de les valls fluvials, així com d'una decadent remaderia ovina i d'una avui ja desapareguda artesanía. Factors tots aquests que han donat lloc a una emigració incontenible, a causa de la manca de recursos, la qual cosa si bé no altera l'activitat estrictament espeleològica, sí que ens afecta com a persones, perquè veiem com es perden unes tradicions i una cultura que, a força d'anar-hi moltes setmanes, ja començàvem a sentir nostra.

AVENC DE LA ROTA DE JIRONI

Situat al lloc anomenat «les Fonts Calentes», prop de Sorita de Morella. Un cop passades aquestes fonts, conegudes a tot el poble, on l'aigua brolla del terra a 20°, i situades a un costat del riu Bergantes, caldrà seguir riu amunt fins a trobar una primera canal a l'esquerra. Seguirem per aquesta canal i, després d'una forta pujada, anirem a parar a la boca de l'avenc. Des d'aquí es domina perfectament la vall del riu Bergantes.

La cavitat consisteix en un pou de 15 m. de fondària que dóna accés a una galeria allargassada recoberta de blocs. El punt més inferior és a -19 m.

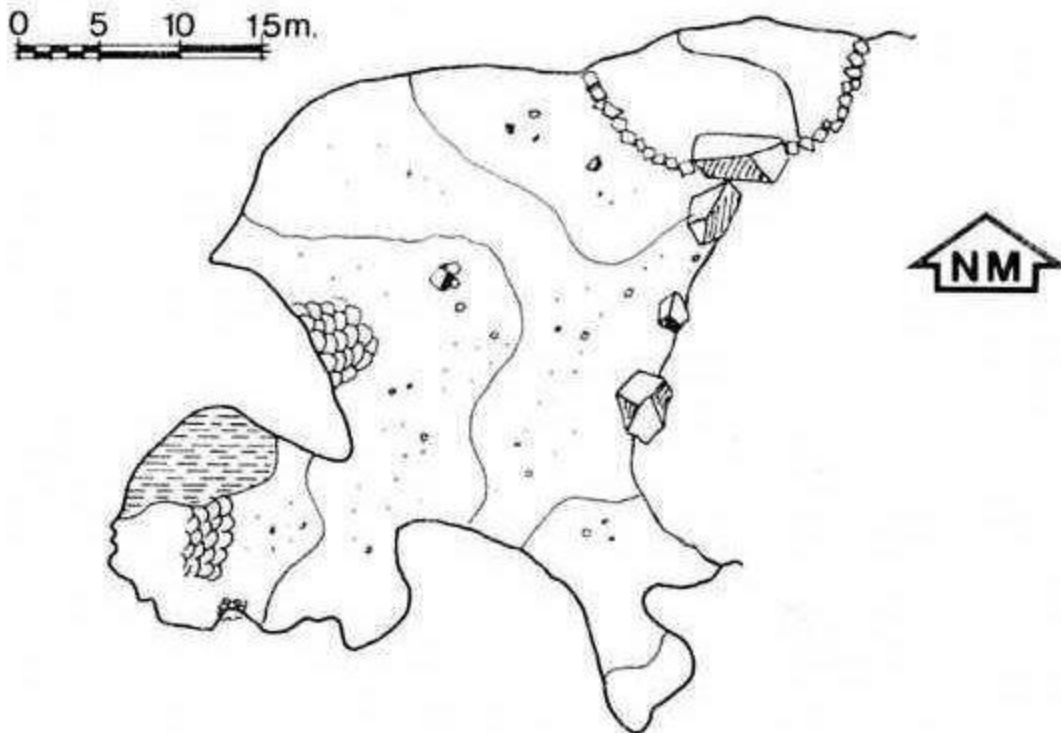
COVA DEL MAS PLANELL

Per arribar-hi cal seguir el camí que surt a l'esquerra del Mas Planell, a la sortida de Sorita, en direcció a Aiguaviva. Un cop travessat un torrent, en poca estona ja es divisa al cantó esquerre la gran boca de la cavitat. Es tracta d'una gran balma, que és aprofitada per a guardar-hi el ramat. La boca fa uns 40 m. d'amplada. Al fons de la cova hi ha un pas estret que condueix a una saleta recoberta de gorcs i on hi ha una zona inundada d'aigua.

Cova del Mas Planell

Sorita (Castelló)

Top.: S.Vives - J.Germain (SIS-1974)

AVENC DELS CASTELLETS

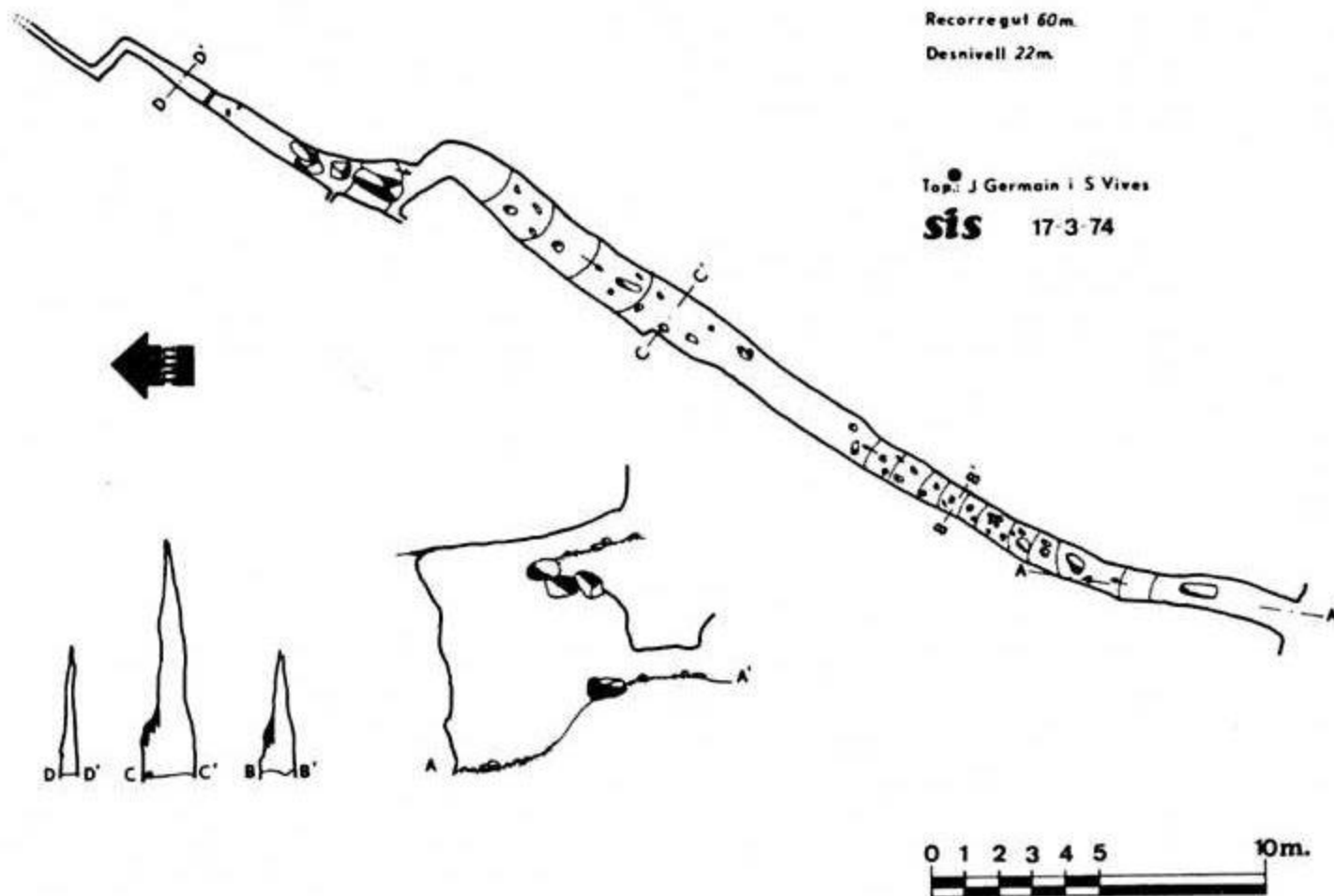
Situat al terme del poble d'Hortells. Des del mateix poble, a l'altra banda del riu Bergantes i en direcció 90°, es divideixen uns cingles de roca calcària. L'avenc està situat al mig d'un bosquet. Una de les boques —n'hi ha dues— cau al damunt mateix d'una bassa, a uns 50 m. per damunt d'aquesta. Es tracta d'una diàclasi molt llarga (60 m.), la part més ampla de la qual fa 2 m. L'altura màxima és de 6 m. i la fondària total de la cavitat és de 22 m.

AVENC DELS CASTELLETS ORTELLS (Castelló)

Recorregut 60m.
Desnivell 22m.

Top.: J Germain i S Vives

sis 17-3-74

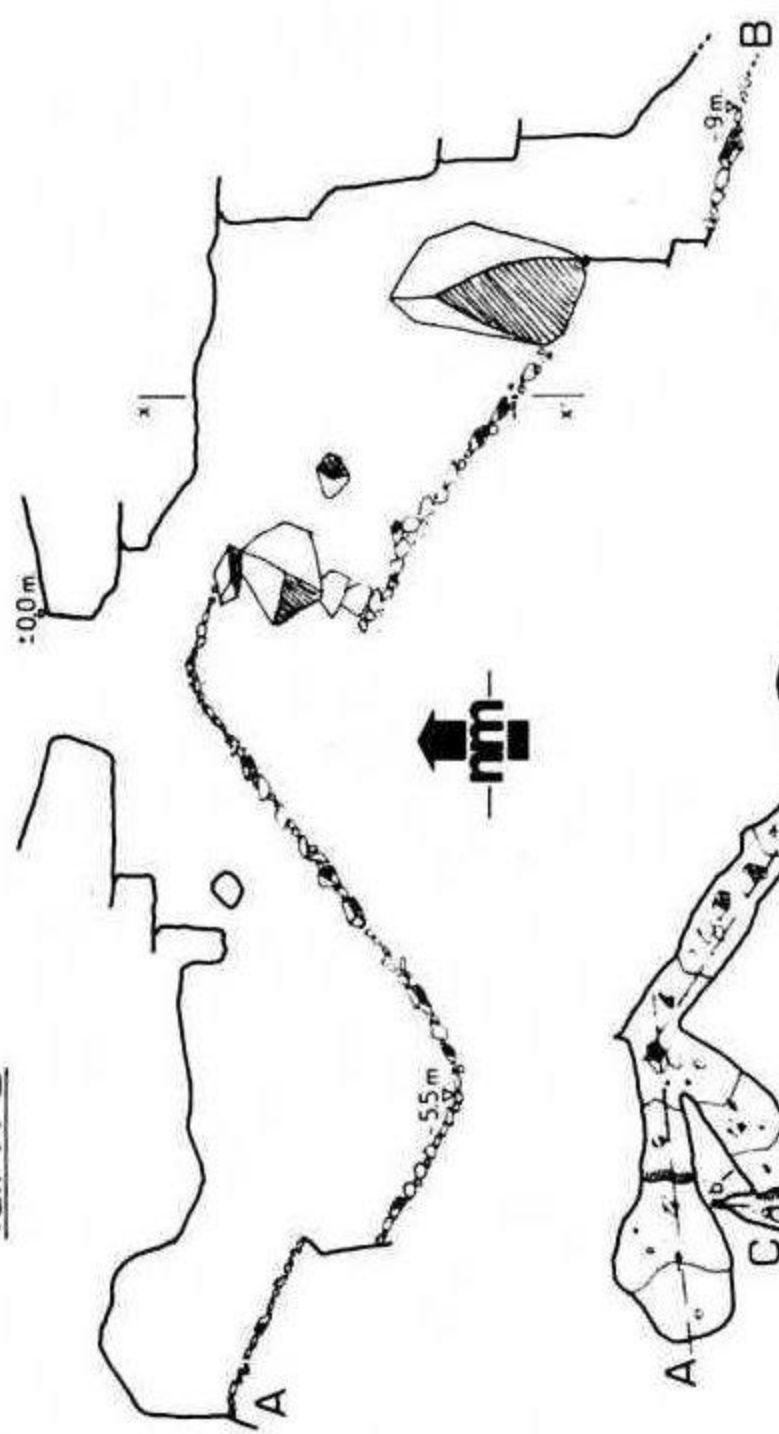
AVENC DE LA SOLANA D'EN FORNÀS

Situat damunt el poblet d'Hortells, en direcció 260°. En aquesta direcció es divideixen uns cingles. Caldrà seguir el camí en direcció a ells (aquest camí és el que porta a la Masia Ràmies, molt coneguda a tota la zona). Darrera mateix dels cingles es troba l'avenc.

La boca d'entrada, petita, dona accés a dues galeries. L'una després de passar un ressalt de blocs, acaba als 9 m. de fondària. Per l'altre cantó, un pas a la banda esquerra condueix a una galeria que arriba als -13 m. No cal material.

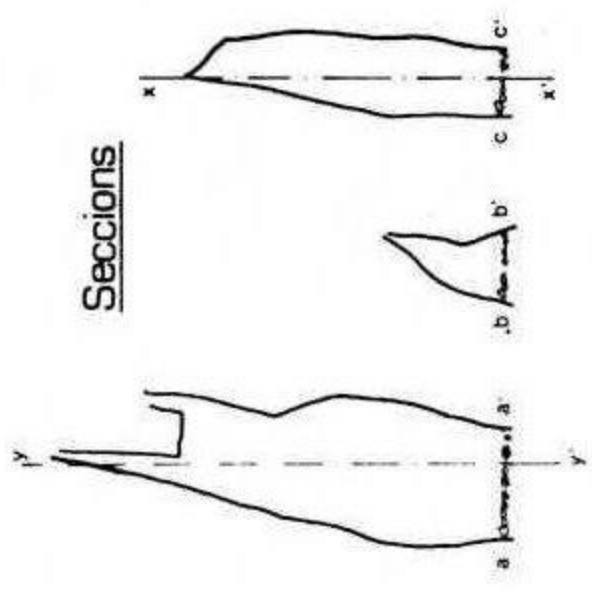

Tall A-B

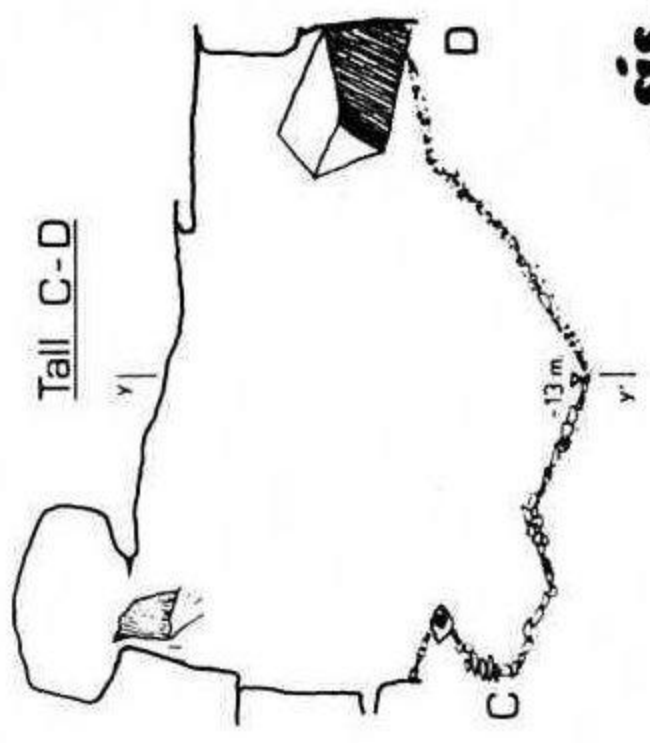

5m

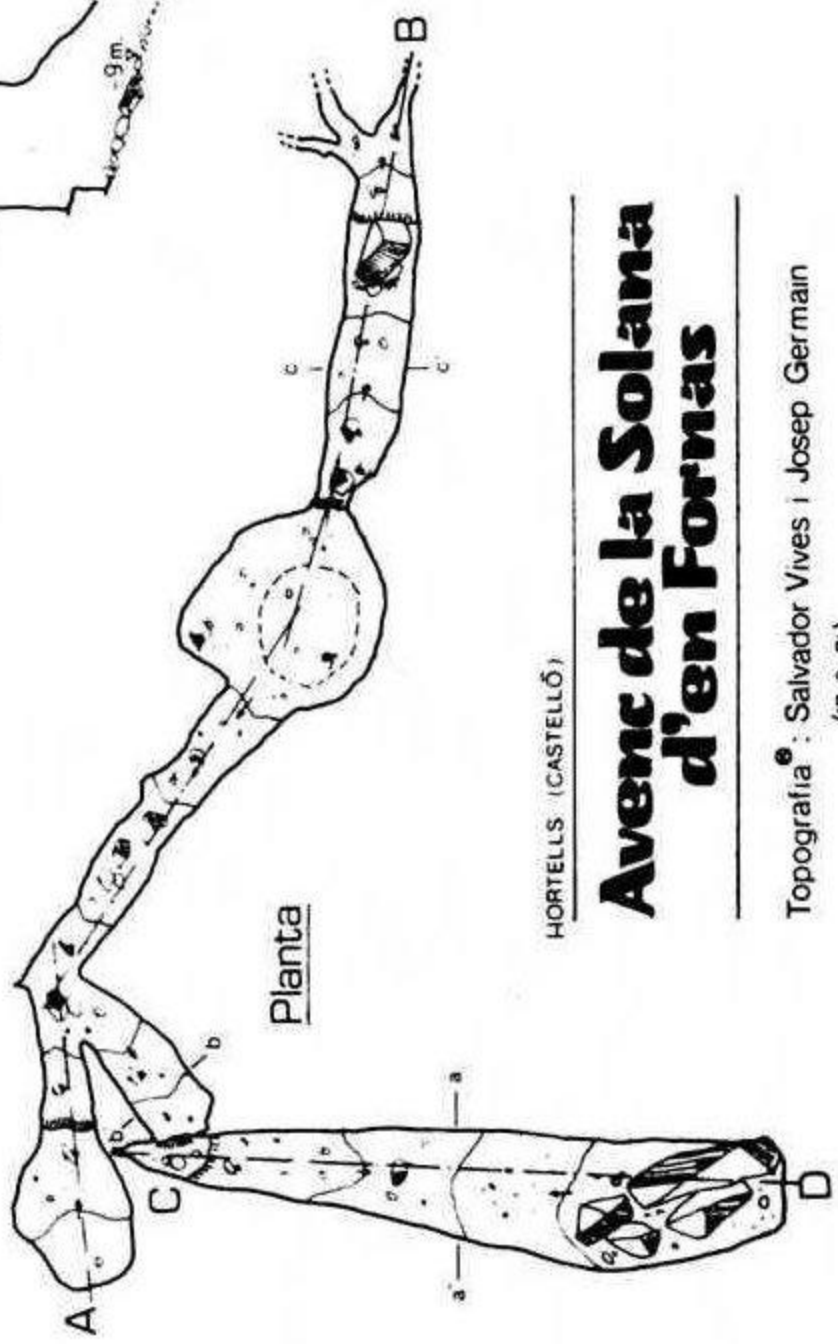
Seccions

Tall C-D

Planta

HORTELLS (CASTELLÓ)

Avenc de la Solana d'en Fornas

Topografia® : Salvador Vives i Josep Germain
(17 3 74)